

8. Про Державну цільову програму реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу на період до 2021 року: постанова Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 366-6.

Босак Едгар–Теодор
Ужгородський національний університет

КУЛЬТУРНО-ДИПЛОМАТИЧНІ ПРОГАЛИНИ У ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ЗВ'ЯЗКАХ ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА А. ДУДИ: РЕГРЕС ЧИ ТИМЧАСОВІ НЕПОРОЗУМІННЯ?

***Анотація.** Метою роботи є показати певні проблеми культурно-дипломатичної співпраці України та Польщі за президенства А. Дуди. Розглядаються основні мотиви проблематики історичної пам'яті та потенційні загрози поширення стереотипів. Також звертається увага на позитивні досягнення в культурній співпраці.*

***Ключові слова:** Польща, Україна, культурна співпраця, історична пам'ять, Анджеј Дуда.*

***Abstract.** The aim of the work is to show certain problems of cultural and diplomatic cooperation between Ukraine and Poland during the presidency of A. Duda. The main motives of the problem of historical memory and potential threats to the spread of stereotypes are considered. Attention is also drawn to the positive achievements in cultural cooperation.*

***Keywords:** Poland, Ukraine, cultural cooperation, historical memory, Andrzej Duda.*

Початком нового етапу польсько-українських відносин можна вважати 6 серпня 2015 р., коли президентом Польщі був обраний член партії «Право і справедливість» Анджеј Себастьян Дуда. Період цей, на думку більшості дослідників, не дуже сприяв польсько-українському зближенню.

Говорячи мовою статистики, пріоритети закордонних відряджень А. Дуди в його першу каденцію виглядали так: США – 11 відвідин, ФРН – 7, Угорщина та Словаччина – 5, Україна – тільки 4. Натомість його попередник, Броніслав Коморовський, за часи свого перебування на пості президента Польщі у 2010–2015 рр. відвідав Україну аж 11 разів.

Ключовою проблемою польсько-українського культурного віддалення стала політика пам'яті. З листопада 2015 р. під егідою Анджея Дуди розробляється Стратегія історичної політики Польщі. На думку польського президента, важко переоцінити значення історичної політики, оскільки вона сприяє захисту «доброго імені» Польщі на міжнародній арені, а також впливає на виховання патріотизму молодих поляків [4].

Наступний 2016 р. відзначився активним наступом у цій сфері. Зокрема, польський сейм прийняв резолюцію від 22 липня 2016 р., у якій події 1943 року (так звана «Волинська трагедія») названо «геноцидом». Згідно з постановою 11 липня було встановлено Національним днем пам'яті жертв геноциду,

здійсненого українськими націоналістами проти громадян Другої Речі Посполитої [7].

У лютому 2017 р. в розмові з «Газетою Польською» Ярослав Качинський (засновник і голова правлячої партії «Право і справедливість») повідомив, що при зустрічі з Петром Порошенком він сказав йому прямо: «Україна з Бандерою до Європи не ввійде» [1]. Це був натяк на те, що відсутність порозуміння на ґрунті польсько-українського історичного минулого може загрожувати перешкоджанням Польщі вступу України до ЄС.

Ще більшого загострення додало підписання Анджеєм Дудою 6 лютого 2018 р. оновленої версії закону про Інститут національної пам'яті, який передбачає покарання за заяви про причетність поляків до Голокосту. Серед пакету проєктів зокрема був і законопроект про заборону «бандерівської ідеології» в Польщі [6]. Цей законопроект стосувався визнання злочинів українських націоналістів та українських організацій, що співпрацювали з Третім рейхом. Згідно з ним передбачається штраф або позбавлення волі до 3 років за підтримку ідей С. Бандери чи заперечення «злочинів бандерівців».

Не менш дражливою темою є і так звані «війни пам'ятників», коли ставиться питання про демонтаж деяких українських меморіальних знаків у Польщі, або ж, наприклад, відкриття Меморіалу Героям Карпатської України на Верещькому перевалі в 2017 р.

Звісно, переведення відносин в подібну історичну площину може мати негативний наслідок як для України, так і для Польщі. У цьому контексті хіба що лінивий ще не згадував, що подібна ситуація на користь тільки Росії, і що в самій Польщі безперечно є «агенти впливу» Кремля.

З такої перспективи чітко видно дипломатичні та економічні загрози, однак, на жаль, значно менше уваги приділяється напруженню у сфері культури. І хоча подібні дії польського уряду поки що не надто впливають на загальну статистику проведення польсько-українських фестивалів, літературних зустрічей та інших подібних подій, однак це активно сприяє поширенню міфів про «українця-різуна», прихильності сучасних українців до ідей неофашизму та зміцненню вкрай негативних стереотипних вражень про українців, що, на нашу думку, є фундаментом будь-якої культурної співпраці.

Подібні негативні візії щодо українців можуть легко бути акселеровані за допомогою державних медіа, які стають дедалі більш залежними від А. Дуди. Зокрема, 6 березня 2020 р. Президент Польщі підписав угоду, що збільшує фінансування державних ЗМІ на 2 млрд злотих [3]. Крім того, в січні 2021 р. Ярослав Качинський висловив думку про те, що треба зменшити кількість закордонних ЗМІ в країні, оскільки вони нібито становлять загрозу для суверенності та свободи Польщі. Якщо додати до цього плани польського уряду щодо запровадження податку на рекламу в медіа [2], що ще більше посилить вплив державних ЗМІ, то їхнє потужне значення у можливому поширенні негативного образу українця стає ще очевиднішим.

Однак не варто акцентувати увагу тільки на негативі. Певні теплі слова щодо культурно-дипломатичного зближення були висловлені під час

перебування А. Дуди з візитом до України 11–13 жовтня 2020 р. Зокрема з 2018 р. анонсується відкриття генерального консульства України у Вроцлаві, що викликане щорічним збільшенням частки українців у цьому місті. Також варто згадати про гранітну плиту з переліком 62 загиблих вояків УПА на горі Монастир, яка внесена у реєстр і має охоронятися польською державою. У 2015 р. невідомі вандали понівечили її, польська влада тривалий час відмовлялася від ремонту, але врешті-решт зробила це, хоч і не до першочергового вигляду. «Надалі ми очікуємо відновлення на цій могилі повного списку імен загиблих українців», – висловив сподівання В. Зеленський [8].

Ще одним символічним актом була пропозиція польського президента вшанувати сторіччя українсько-польського союзу проти більшовиків, знаного як Договір Пилсудський–Петлюра. А. Дуда запропонував: «...увічнити пам'ять українських і польських солдатів, які у 1920 р. боролися проти більшовиків». Він також подякував В. Зеленському за прихильність до ексгумаційних робіт та наголосив, що увічнення пам'яті про солдатів у Львові та інших місцях дуже важливо для польського народу [5].

Незважаючи на дещо напружені відносини в царині історичної пам'яті, культурна співпраця продовжує розвиватися. Найкращі приклади цього: заснований у 2016 р. щорічний «Україна! Фільмовий фестиваль» у Варшаві, Міжнародний Фестиваль Українського Театру «Схід–Захід» у Кракові, фестиваль «Українська весна» у Познані тощо. Важливим фактором промоції української культури в Польщі є студентство. Яскраво видно тенденції до збільшення кількості українських студентів у польських вишах. Останні дані досліджень стосуються 2016/2017 навчального року, коли таких осіб нараховувалося 33 370 [9], що значно більше за попередні роки. Очевидно, що на сьогодні польська система вищої освіти залишається для українців такою ж привабливою.

Отже, політика Анджея Дуди спирається на активне створення патріотичної історичної пам'яті, що в деяких моментах входить у різкі протиріччя з тенденціями сучасного українського патріотизму. За сприяння ЗМІ це може призвести до погіршення образу пересічного українця серед поляків. Проте, активним рупором культурного діалогу залишається українське студентство, яке стає дедалі численнішим у Польщі. Воно часто виступає ініціатором проведення фестивалів, знайомства поляків з українськими традиціями тощо.

Джерела та література

1. Kaczyński do Ukraińców: Z Bandera do Europy nie wejdziecie. URL: <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114871,21345537,kaczynski-o-wejsciu-ukrainy-do-ue-z-bandera-do-europy-nie.html>
2. Media bez wyboru. Gazeta.Pl, 10.02.2021. URL: <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,26773281,media-bez-wyboru.html>

3. Szczęśniak A. Na co pójdą dwa miliardy? 88 procent dla TVP. I znów Duda ograny. URL: <https://oko.press/na-co-pojda-dwa-miliardy-88-procent-dla-tvp/>
4. Zapis spotkania dot. Strategii Polskiej Polityki Historycznej. URL: <http://www.prezydent.pl/kancelaria/dzialalnosc-kancelarii/art,18,zapis-spotkania-dot-strategii-polskiejpolityki-historycznej.html>
5. Дуда запропонував Зеленському увічнити пам'ять українців і поляків, які боролися проти більшовиків. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/01/27/7105629/>
6. Дуда підписав закон, що забороняє говорити про причетність поляків до Голокосту. URL: <https://hromadske.ua/posts/duda-pidpysav-zakon-shcho-zaboroniaie-hovoryty-pro-prychetnist-poliakiv-do-holokostu>
7. Єндращик К. Від стратегічного партнерства до прагматизму: польсько-українські стосунки у 2005–2017 рр. URL: https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/24178/2/stosunki_ukrainsko-polskie_2005-2017_UA.pdf
8. Зеленський обговорив з Дудою відновлення могили вояків УПА на горі Монастир. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/10/12/7115279/>
9. Українське студентство за кордоном: дані до 2017/18 навчального року. URL: <https://cedos.org.ua/researches/ukrainske-studentstvo-za-kordonom-dani-do-201718-navchalnoho-roku/>

Хаєцька Олеся

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОГО РОЗВИТКУ

Анотація. У статті охарактеризовані основні аспекти співпраці між Республікою Польща та Україною. Було вказано на певні аспекти трансформації державності України. В цьому контексті Польща розглядається як лобіст українських інтересів перед країнами заходу. У процесі дослідження були використані такі методи та підходи: системний підхід, який надав можливість розглянути явище, що вивчається як цілісний елемент; а також методи індукції та дедукції, проблемно-історичний метод, який допоміг визначити проблему невизначеності української нації, та метод порівняння, за допомогою якого було зіставлено рівні співпраці двох держав.

Ключові слова: Україна, Польща, співпраця, допомога, ЄС.

Abstract. The article describes the main aspects of cooperation between the Republic of Poland and Ukraine. Certain aspects of the transformation of Ukraine's statehood were pointed out. In this context, Poland is seen as a lobbyist for Ukrainian interests before Western countries. The following methods and approaches were used in the research process: a systematic approach, which provided an opportunity to consider the phenomenon under study as an integral element; as well as methods of induction and deduction, a problem-historical method that helped identify the problem of uncertainty of the Ukrainian nation and a method of comparison, which was used to compare all levels of cooperation between the two states.